

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

© 2016 ГРОСУЛ В. А., СУКАЧОВА-ТРУНІНА С. М.

УДК 65.012.23

Гросул В. А., Сукачова-Труніна С. М. Методичний підхід до оцінки ефективності стратегії адаптації підприємства

Метою статті є обґрунтування методичного підходу до оцінки ефективності стратегії адаптації, яка базується на оцінці змін позиції підприємства в зовнішньому середовищі, внутрішнього потенціалу та показників ефективності господарсько-фінансової діяльності. Оцінку ефективності стратегії адаптації за змінами позиції підприємства в зовнішньому середовищі та за змінами внутрішнього потенціалу підприємства пропонується здійснювати методом бальної експертної оцінки; оцінку ефективності стратегії адаптації за результативністю господарсько-фінансової діяльності – на основі порівняльного показника інтегральної оцінки. Заключним етапом оцінки ефективності стратегії адаптації є її узагальнення на підставі побудови матриці ефективності, що дозволяє зробити загальний висновок щодо ефективності обраної стратегії адаптації та визначити можливості її умови її впровадження. Запропонований методичний підхід дозволяє проводити комплексну оцінку ефективності стратегії адаптації, на підставі чого приймати обґрунтовані рішення щодо можливості та необхідності застосування певної стратегії на підприємстві, визначити наслідки її впровадження та проводити своєчасне коригування заходів з її реалізації.

Ключові слова: стратегія адаптації, оцінка ефективності, зовнішнє середовище підприємства, потенціал підприємства.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 12.

Гросул Вікторія Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки та управління, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: viktoriagrosul@gmail.com

Сукачова-Труніна Сніжана Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та управління, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: stsn7@ukr.net

УДК 65.012.23

UDC 65.012.23

Гросул В. А., Сукачова-Труніна С. М. Методический подход к оценке эффективности стратегии адаптации предприятия

Целью статьи является обоснование методического подхода к оценке эффективности стратегии адаптации, которая базируется на оценке изменений позиции предприятия во внешней среде, внутреннего потенциала и показателей эффективности хозяйственно-финансовой деятельности. Оценку эффективности стратегии адаптации по изменениям позиции предприятия во внешней среде и по изменениям внутреннего потенциала предприятия предлагается осуществлять методом балльной экспертной оценки; оценку эффективности стратегии адаптации по результативности хозяйственно-финансовой деятельности – на основе сравнительного показателя интегральной оценки. Заключительным этапом оценки эффективности стратегии адаптации является ее обобщение на основе построения матрицы эффективности, что позволяет сделать общий вывод об эффективности выбранной стратегии адаптации и определить возможности и условия ее внедрения. Предложенный методический подход позволяет проводить комплексную оценку эффективности стратегии адаптации, на основании чего принимать обоснованные решения о возможности и необходимости применения определенной стратегии на предприятии, определять последствия ее внедрения и проводить своевременную корректировку мероприятий по ее реализации.

Ключевые слова: стратегия адаптации, оценка эффективности, внешняя среда предприятия, потенциал предприятия.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Библ.:** 12.

Гросул Виктория Анатольевна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономики и управления, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: viktoriagrosul@gmail.com

Сукачова-Труніна Снежана Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и управления, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: stsn7@ukr.net

Grosul V. A., Sukacheva-Trunina S. M. A Methodical Approach to Evaluating the Efficiency of Strategy for Adaptation of Enterprise

The article is aimed at substantiation of the methodological approach to evaluating the efficiency of adaptation strategy, which is based on an assessment of changes of the enterprise's position in the external environment, internal potential, and performance indicators of economic-financial activity. It is proposed to assess the efficiency of strategies for adaptation by change of the enterprise's position in the external environment, as well as by changes in the internal potential of enterprise, with assistance of the expert point value method; to assess the efficiency of strategies for adaptation by the impact of economic-financial activity on the basis of the comparative indicator of integrated value. The final stage of the evaluation of efficiency of an adaptation strategy will be its generalization based on building a matrix of efficiency that allows to draw the overall conclusion on the efficiency of the chosen adaptation strategy and to identify opportunities and conditions for its implementation. The proposed methodical approach provides a comprehensive assessment of efficiency of adaptation strategies, on the basis of which the informed decisions about the possibility of and the need for a strategy at the enterprise can be made, implications of its implementation can be determined, and a timely adjustment of activities for its implementation can be carried out.

Keywords: adaptation strategy, efficiency evaluation, external environment of enterprise, potential of enterprise.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 12.

Grosul Victoria A. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Management, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivka Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: viktoriagrosul@gmail.com

Sukacheva-Trunina Snizhana M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Management, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivka Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: stsn7@ukr.net

Трансформаційні процеси в економіці України, які супроводжуються певним рівнем нестабільності та мінливості зовнішнього середовища, вимагають від суб'єктів господарювання відповідного своєчасного реагування та адаптації до будь-яких змін, що забезпечить їх подальше існування та розвиток. Складність та відносна тривалість наслідків змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі, вимагають від підприємств розробки стратегії адаптації, яка забезпечить досягнення певної конкретної мети їх функціонування. Проте прийняття рішення щодо реалізації тієї чи іншої стратегії неможливе без оцінки її ефективності. Особливо це має значення при виборі однієї з багатьох альтернативних стратегій, які можуть бути застосовані на підприємстві. Саме оцінка ефективності стратегії адаптації дозволить підприємству визначитися з перспективами реалізації обраної стратегії, проводити відповідні коригування заходів з її реалізації та оцінювати наслідки її застосування. Постає питання розробки методичного інструментарію, за допомогою якого підприємства отримають можливість якісно оцінити ефективність стратегії адаптації.

Останнім часом питання адаптаційного управління підприємствами привертає значну увагу вітчизняних науковців-економістів. Безпосередньо проблемам розробки та реалізації стратегії адаптації підприємства присвячені праці Наливайка А. П., Решетняк Т. І., Євдокимова Н. М. [1], Міщенко Н. Г. [2], Лепейко Т. І., Кривобок К. В. [3], Гребешкова О. М. [4], Рачкован О. Д. [5] та інших. Проте питання оцінки ефективності стратегії адаптації залишається недостатньо вивченим і потребує подальшого дослідження.

Метою статті є обґрунтування методичного підходу до оцінки ефективності стратегії адаптації, яка базується на оцінці змін позиції підприємства в зовнішньому середовищі, внутрішнього потенціалу та показників ефективності господарсько-фінансової діяльності.

У цілому ефективність є доволі складною та багатогранною економічною категорією, яка характеризує успішність функціонування певної системи. Оцінка ефективності дозволяє визначати оптимальні варіанти розвитку підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Економічна теорія та практика виробила основний спосіб виміру ефективності – шляхом співвідношення результативності роботи підприємства до величини авансованих ресурсів або до величини їх споживання (витрат) у процесі здійснення діяльності [6–8; 9 с. 115]. Проте для оцінки ефективності стратегії неможливо обмежуватися лише методичними підходами, що базуються на використанні вказаних типів показників. Так, ряд науковців, які займаються проблемами стратегічного управління підприємствами, пропонують здійснювати оцінку ефективності стратегії шляхом визначення здатності підприємства досягати поставленої мети [10, с. 53–57; 11; 12].

Відповідно до вищевикладеного під *ефективністю стратегії адаптації* слід розуміти рівень досягнення підприємством стратегічної мети узгодженості із зовнішнім середовищем. Своєю чергою, оцінка ефективності стратегії адаптації повинна базуватися на ви-

значенні співвідношення результатів з витратами та ресурсами, які будуть змінюватися протягом процесу реалізації стратегії.

Реалізація ефективної стратегії адаптації перш за все повинна вплинути на зміцнення та покращення позиції підприємства у зовнішньому середовищі, зростання внутрішнього потенціалу та підвищення ефективності господарсько-фінансової діяльності. Виходячи з цього проведення оцінки ефективності стратегії адаптації пропонується виконувати за такими етапами (рис. 1).

I етап. Оцінка ефективності стратегії адаптації за змінами позиції підприємства у зовнішньому середовищі. Оскільки основною метою застосування стратегії адаптації є пристосування підприємства до умов зовнішнього середовища, даний етап оцінки є головним критерієм для визначення її ефективності.

Проведення оцінки ефективності стратегії адаптації за змінами позиції підприємства у зовнішньому середовищі пропонується здійснювати з використанням методу бальної експертної оцінки. У процесі даної оцінки необхідно визначити: ступень протистояння зовнішнім загрозам; ступень використання зовнішніх можливостей; зниження відриву між фактичною та бажаною стратегічними позиціями; відповідність стратегічних заходів бажаній стратегічній позиції; отримання конкурентних переваг; розширення частки ринку; зростання іміджу підприємства; досягнення стратегічних цілей адаптації в зовнішньому середовищі.

Для здійснення оцінки ефективності стратегії адаптації на даному етапі доцільно використовувати десятибальну оцінну шкалу. Коефіцієнти вагомості показників визначаються виходячи з типу стратегії адаптації та цілей її застосування. Отримані результати інтерпретуються таким чином:

- ✦ стратегія, яка отримує до 1 загального оцінного бала, практично не здійснює вплив на адаптацію підприємства до умов зовнішнього середовища, тобто вважається неефективною та не може пропонуватися до реалізації;
- ✦ оцінка стратегії в 2–4 бали показує її низьку ефективність, така стратегія дозволяє здійснити незначні адаптаційні зрушення, проте не може реалізувати більшість цілей та завдань з адаптації підприємства. Дана стратегія потребує переробки, після чого проводиться повторне оцінювання;
- ✦ оцінка в 5–7 балів означає, що стратегія відповідає основним цілям та завданням адаптації підприємства, проте має певні недоліки. Така стратегія має середній рівень ефективності та може бути впроваджена, якщо підприємство не має можливостей для досягнення більш високих показників;
- ✦ стратегія, яка отримала 8–10 балів, дозволяє підприємству повною мірою адаптуватися до умов зовнішнього середовища. Стратегія розглядається як високоефективна та передбачає швидкий розвиток підприємства. Безумовно, така стратегія повинна бути впроваджена підприємством.

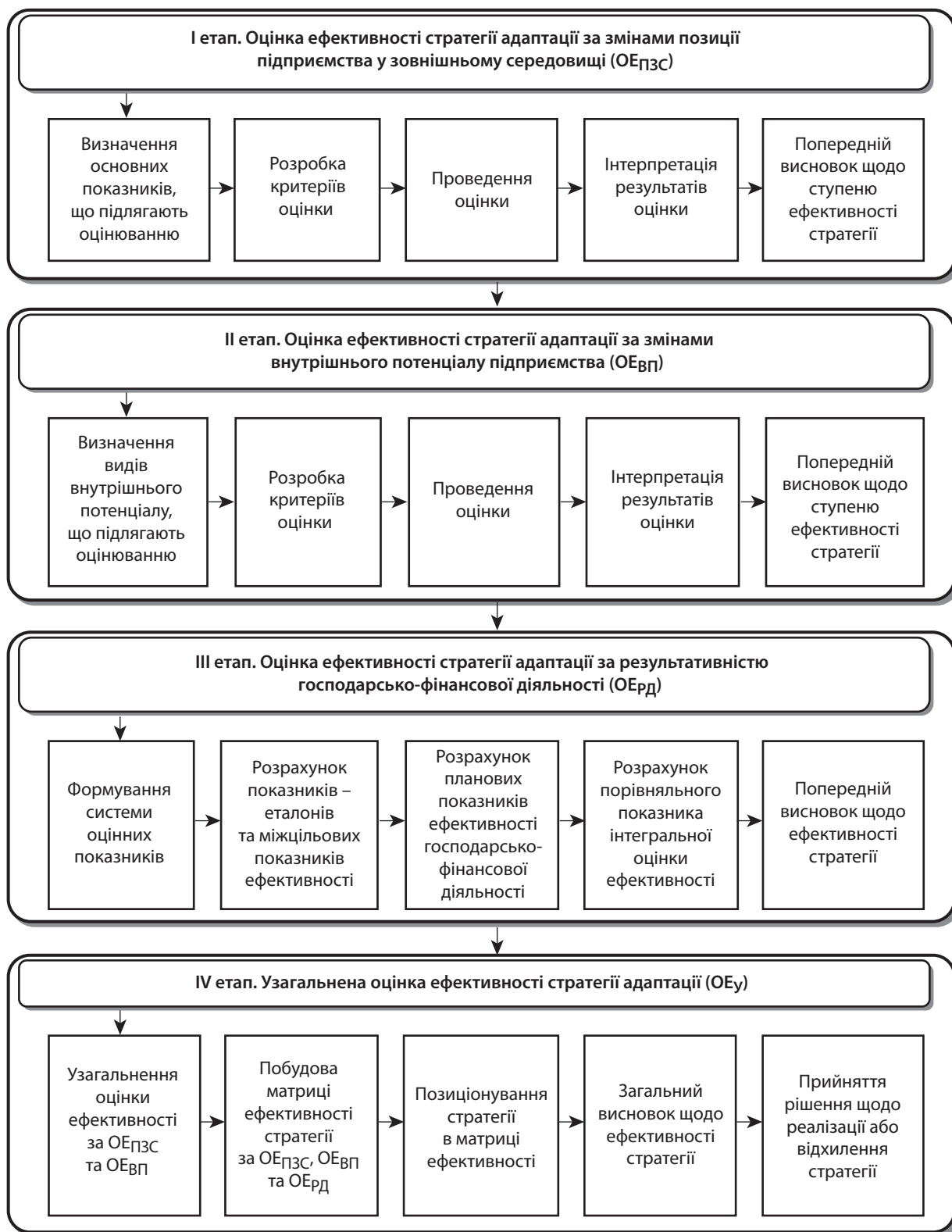

Рис. 1. Етапи оцінки ефективності стратегії адаптації

Позитивна оцінка ефективності стратегії адаптації на даному етапі є підґрунтям для продовження процесу оцінки за запропонованим методичним підходом, в іншому випадку обрана стратегія потребує перегляду та коригування заходів щодо її реалізації.

II етап. Оцінка ефективності стратегії адаптації за змінами внутрішнього потенціалу підприємства. Ефективна стратегія адаптації, безумовно, повинна здійснювати позитивний вплив на зростання внутрішнього потенціалу підприємства. Тому наступним етапом проведення оцінки ефективності стратегії адаптації є орієнтація на зміни внутрішнього потенціалу підприємства.

Даний етап також передбачає проведення бальної експертної оцінки для зіставності результатів з поперед-

ств. Ефективна стратегія адаптації, безумовно, повинна здійснювати позитивний вплив на зростання внутрішнього потенціалу підприємства. Тому наступним етапом проведення оцінки ефективності стратегії адаптації є орієнтація на зміни внутрішнього потенціалу підприємства.

нім етапом. Як оцінні показники пропонується використовувати позитивні зміни основних видів потенціалу підприємства: технічного, технологічного, інноваційного, кадрового, управлінського, фінансового, організаційного, просторового, інформаційного та маркетингового. Коефіцієнти вагомості розраховуються за важливістю кожного виду внутрішнього потенціалу відносно оцінки ефективності стратегії адаптації з урахуванням типу та особливостей підприємства.

Результати оцінки ефективності стратегії адаптації на даному етапі за десятибальною шкалою інтерпретуються таким чином:

- ✦ оцінка до 1 бала свідчить, що стратегія адаптації практично не впливає на внутрішній потенціал підприємства та визначається неефективною;
- ✦ стратегія, яка отримала від 2 до 4 балів, частково дозволяє підвищити внутрішній потенціал підприємства та розцінюється як малоефективна. Така стратегія буде здійснювати певний вплив на позитивні зміни внутрішнього потенціалу, проте повною мірою не реалізує основні цілі та завдання адаптації підприємства, що вимагає перегляду стратегії та заходів її реалізації;
- ✦ оцінка в 5–7 балів дозволяє зробити висновок про середню ефективність стратегії адаптації з позиції оцінки змін внутрішнього потенціалу підприємства. Така стратегія може бути рекомендована до впровадження за умов повної відповідності основним цілям та завданням адаптації виходячи з можливостей підприємства;
- ✦ вискоелективною є стратегія, яка за оцінкою отримує 8–10 балів. Така стратегія дозволяє повною мірою підвищити внутрішній потенціал підприємства. Виходячи з того, що оцінка ефективності стратегії на даному етапі виконується тільки за умов позитивного результату оцінки її ефективності за змінами позиції підприємства у зовнішньому середовищі, можна стверджувати, що дана стратегія адаптації дозволяє повною мірою реалізувати її мету.

III етап. Оцінка ефективності стратегії адаптації за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства. Впровадження стратегії адаптації в діяльність підприємства, безумовно, повинно відбитися на ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства. Тому необхідно здійснювати оцінку і в даному напрямку.

На даному етапі перш за все необхідно сформувавши систему показників, які дозволяють оцінити ефективність конкретної стратегії, що пропонується до реалізації. Така система показників повинна відповідати основним принципам їх формування: бути об'єктивною, системною та науково обґрунтованою; достатньо повно кількісно та якісно характеризувати всі зміни в діяльності підприємства у зв'язку з впровадженням розробленої стратегії, проте бути не перевантаженою зайвими та взаємозамінними показниками.

Слід зазначити, що реалізація певних стратегій адаптації не переслідує максимізацію прибутку в про-

цесі реалізації стратегії. Так, стратегії, орієнтовані на розширення обсягів діяльності та ринків збуту або на виживання в складних економічних умовах, як правило, передбачають зростання поточних витрат і, відповідно, зниження рівня прибутку, що в певний проміжок часу свідомо може призвести навіть до збитковості господарської діяльності. У даному випадку показники, що характеризують ефективність стратегії адаптації, мають бути в першу чергу зорієнтовані не на оцінку рентабельності, а на оцінку ефективності витрат та використання ресурсів відносно обсягів реалізації. Тобто залежно від конкретного виду стратегії адаптації, що пропонується до реалізації, повинна формуватися відповідна система показників з оцінки її ефективності.

Для оцінки ефективності стратегій за критерієм прибутковості рекомендується використовувати такі показники: коефіцієнт рентабельності чистого доходу, коефіцієнт рентабельності поточних витрат і коефіцієнт рентабельності капіталу.

У процесі формування системи показників, що визначають ефективність стратегії адаптації, кожен із запропонованих показників може бути деталізований залежно від специфіки обраної стратегії. Так, коефіцієнт рентабельності чистого доходу може бути представлений коефіцієнтами за різними групами та видами товарів, за якими передбачається зміна обсягів товарообороту; коефіцієнт рентабельності поточних витрат може бути деталізований за видами витрат; коефіцієнт рентабельності капіталу може бути представлений коефіцієнтами рентабельності власного та залученого капіталу або основного та оборотного капіталу з деталізацією за їх видами.

Для оцінки ефективності стратегій адаптації, у процесі реалізації яких першочерговим завданням є утримання на відповідному рівні або збільшення обсягів діяльності, досягнення високих показників рентабельності відходить на другий план. У даному випадку основним результуючим показником для оцінки ефективності виступає чистий дохід. Як показники оцінки ефективності даного типу стратегій рекомендуються такі: коефіцієнт витрато-віддачі за чистим доходом і коефіцієнт капітало-віддачі за чистим доходом.

Рекомендовані показники для оцінки ефективності стратегії адаптації за критерієм дохідності, також можуть бути деталізовані. Так, коефіцієнт витрато-віддачі за чистим доходом може бути замінено коефіцієнтами за групами товарів та видами витрат. Своєю чергою, коефіцієнт капітало-віддачі може бути представлений коефіцієнтом фондo-віддачі та коефіцієнтом оборотності обігових активів за чистим доходом або коефіцієнтами капіталo-віддачі власного та залученого капіталів за чистим доходом тощо.

Наступним кроком є розрахунок показників-еталонів та цільових показників, що характеризують ефективність стратегії адаптації. Перелік показників-еталонів встановлюється у відповідності до сформованої системи показників, що характеризують ефективність стратегії адаптації. На даному етапі проводиться збір необхідної інформації про зовнішнє середовище під-

приємства, на підставі якого розраховуються відповідні показники. Значення показників-еталонів пропонується приймати на рівні підприємств-лідерів. Проте у підприємства, що впроваджує стратегію адаптації, не завжди достатньо ресурсів та можливостей для досягнення показників-еталонів. У даному випадку підприємству необхідно встановлювати потенційно можливі показники ефективності стратегії адаптації в розрізі вже сформованої системи показників. Для здійснення цього процесу нами пропонується встановлювати цільові показники в межах максимального та мінімального рівнів, де мінімальним рівнем виступає середній показник за нормально функціонуючими підприємствами галузі, максимальним рівнем – показник підприємства-лідера.

Таким чином, при виборі цільових показників повинна виконуватися така вимога:

$$P_{\min} < ЦП \rightarrow ПЕ, \quad (1)$$

де P_{\min} – мінімальне значення показника ефективності стратегії адаптації;

$ЦП$ – цільове значення показника ефективності стратегії адаптації;

$ПЕ$ – еталонне (максимальне) значення показника ефективності стратегії адаптації.

Тобто розраховані показники не повинні значно відрізнятись від показників-еталонів та бути на рівні, не нижчому, ніж середні показники нормально функціонуючих підприємств. За таких умов значення цих показників приймаються за цільові. В іншому випадку запропонована стратегія адаптації повинна бути відхилена.

Виходячи з того, що ефективність стратегії визначається ступенем досягнення встановленої мети, а, як правило, стратегія адаптації підприємства повинна підвищувати ефективність господарчо-фінансової діяльності підприємства, то висновок про її ефективність пропонується здійснювати за порівняльним показником інтегральної оцінки:

$$ПЕ_{СА} = \frac{\sqrt[n]{\prod_{i=1}^n x_{i(нл.)}}}{\sqrt[n]{\prod_{i=1}^n x_{i(баз.)}}} \cdot 0,4 + \frac{\sqrt[k]{\prod_{i=1}^k y_{i(нл.)}}}{\sqrt[k]{\prod_{i=1}^k y_{i(баз.)}}} \cdot 0,6, \quad (2)$$

де x_i – i -й показник ефективності стратегії адаптації за критерієм прибутковості;

y_i – i -й показник ефективності стратегії адаптації за критерієм доходності;

n – кількість показників за критерієм прибутковості, що використовуються для розрахунків.

k – кількість показників за критерієм доходності, що використовуються для розрахунків.

0,4; 0,6 – коефіцієнти вагомості.

Висновок про ефективність стратегії адаптації за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства робиться на підставі такої залежності: $ПЕ_{СА} > 1$ – стратегія є ефективною; $ПЕ_{СА} \leq 1$ – стратегія є неефективною.

IV етап. Узагальнена оцінка ефективності стратегії адаптації. Даний етап передбачає узагальнення результатів оцінки ефективності стратегії адаптації за змінами позиції підприємства в зовнішньому середовищі, змінами внутрішнього потенціалу підприємства та результативністю господарсько-фінансової діяльності.

Першим кроком є узагальнення результатів оцінки ефективності стратегії адаптації за змінами позиції підприємства в зовнішньому середовищі та змінами внутрішнього потенціалу. Для цього пропонується поєднати отримані результати бальної оцінки (табл. 1).

Таблиця 1

Інтерпретація результатів оцінки ефективності стратегії адаптації за змінами позиції підприємства у зовнішньому середовищі та змінами внутрішнього потенціалу підприємства

№ з/п	Критерії оцінки	Неефективна стратегія	Низька ефективність	Середня ефективність	Висока ефективність
1	Кількість балів за критерієм $OE_{ПЗС}$	0–1	2–4	5–7	8–10
2	Кількість балів за критерієм $OE_{ВП}$	0–1	2–4	5–7	8–10
3	Загальна оцінка	0–2	3–8	9–14	15–20

Другим кроком є поєднання бальної оцінки ефективності стратегії адаптації з оцінкою за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства. Для цього пропонується проводити позиціонування стратегії в матриці узагальненої оцінки ефективності стратегії адаптації (рис. 2).

На основі даної матриці робиться загальний висновок щодо ефективності стратегії адаптації та визначаються можливості й умови її впровадження.

Стратегія адаптації, яка за узагальненою оцінкою позиціонується у сегментах А.2 та А.3, оцінюється як середньо- або високоефективна відповідно та пропонується до реалізації. Стратегія, яка позиціонується в сегменті А.1 або Б.3, розцінюється як малоефективна, проте може бути впроваджена за умов цілком спланованого зниження окремих показників, що передбачається деякими видами стратегій у певний проміжок часу. Стратегія, яка потрапляє в сегменти Б.1 або Б.2, розцінюється як неефективна. Така стратегія не рекомендується до реалізації та потребує перегляду.

Запропонований підхід до оцінки ефективності стратегії адаптації може використовуватися не тільки на етапі її розробки, а й в процесі її реалізації. У даному випадку оцінка буде здійснюватися на основі порівняння фактично отриманих показників у процесі реалізації стратегії з цільовими показниками. Така оцінка дозволить своєчасно визначити проблеми, що можуть виникнути під час реалізації стратегії та провести відповідні коригування.

Апробація запропонованого методичного підходу до оцінки ефективності стратегії адаптації, яку було

Оцінка ефективності за змінами позиції підприємства у зовнішньому середовищі та змінами внутрішнього потенціалу				
Оцінка ефективності за результативністю господарсько-фінансової діяльності підприємства		Низька ефективність	Середня ефективність	Висока ефективність
	Ефективна	А.1 Може бути впроваджена за умов обґрунтованості	А.2 Впроваджується	А.3 Впроваджується
	Неефективна	Б.1 Не впроваджується	Б.2 Не впроваджується	Б.3 Може бути впроваджена за умов обґрунтованості

Рис. 2. Матриця узагальненої оцінки ефективності стратегії адаптації

проведено на 10 підприємствах м. Харкова, підтвердила доцільність його використання в практичній діяльності. Так, серед досліджуваних підприємств, які використовують відповідну стратегію адаптації, лише 4 – реалізують ефективну стратегію, що відбивається на покращенні позиції підприємств у зовнішньому середовищі, зростанні внутрішнього потенціалу та показників ефективності господарсько-фінансової діяльності. Серед інших досліджуваних підприємств: 2 – реалізують стратегію із середньою ефективністю, 3 – з низькою ефективністю та 1 – використовує неефективну стратегію. Використання запропонованого методичного підходу до оцінки ефективності стратегії адаптації дозволило даним підприємствам своєчасно виявити недоліки в процесі розробки та реалізації обраних стратегій та змінити їх або скоригувати відповідні заходи щодо їх реалізації.

ВИСНОВКИ

Запропонований методичний підхід дозволяє проводити комплексну оцінку ефективності стратегії адаптації, на підставі чого приймати обґрунтовані рішення щодо можливості та необхідності застосування певної стратегії на підприємстві, визначати наслідки її впровадження та проводити своєчасне коригування заходів з її реалізації.

Подальші дослідження з проблеми оцінки ефективності стратегії адаптації підприємств передбачають удосконалення та розширення інструментарію для даної оцінки з урахуванням галузевої належності та специфіки діяльності певних типів підприємств. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів: монографія/Наливайко А. П., Решетняк Т. І., Євдокимова Н. М. та ін. Київ: КНЕУ, 2013. 454 с.
2. Міценко Н. Г. Адаптація як стратегічний вектор управління підприємством в умовах невизначеності зовнішнього середовища. *Вісник Львівської комерційної академії: зб. наук. праць*. Сер. економ. 2015. Вип. 49. С. 26–31.
3. Лепейко Т. І., Кривобок К. В. Адаптаційний потенціал підприємства в конкурентному середовищі. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2015. Том 20. С. 245–250.
4. Гребешков О. М. Стратегічна адаптація підприємств: практичні аспекти. *Вчені записки: зб. наук. праць Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*. 2014. № 16. С. 54–59.

5. Рачкован О. Д. Формування стратегії адаптації підприємства торгівлі. *Бізнес Інформ*. 2015. № 5. С. 274–278.

6. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727>

7. Саленко О. В. Шляхи визначення ефективності діяльності підприємства. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2013. № 4 (24). С. 62–71.

8. Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність». *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 1 (01). С. 7–13.

9. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: монографія/М. В. Афанасьєв, І. В. Гонтарєва та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Пономаренка В. С. Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. 176 с.

10. Мікловда В. П., Бритченко І. Г., Кубіній Н. Ю., Дідович Ю. О. Ефективність стратегічного управління підприємствами: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2013. 218 с.

11. Невдачина О. І. Визначення системи показників для оцінки стратегії фінансово-векторного розвитку підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 10, ч. 2. С. 56–60.

12. Щемельова А. В., Артеменко Л. П. Підходи до оцінювання ефективності стратегії. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2012. Вип. 6. URL: <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-16.pdf>

REFERENCES

- Afanasyev, M. V. et al. *Ekonomika pidpryemstva: kompetentnist i efektyvnist rozvytku* [Enterprise economy: the competence and efficiency of development]. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2013.
- Cherep, A. V., and Strilets, Ie. M. "Efektyvnist yak ekonomichna katehoriia" [Efficiency as an economic category]. *Efektivna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727>
- Hrebeshkov, O. M. "Stratehichna adaptatsiia pidpryemstv: praktychni aspekty" [Strategic adaptation of enterprises: practical aspects]. *Vcheni zapysky: zb. nauk. prats KNEU imeni Vadyrna Hetmana*, no. 16 (2014): 54–59.
- Lepeiko, T. I., and Kryvobok, K. V. "Adaptatsiinyi potentsial pidpryemstva v konkurentnomu seredovyshchi" [Adaptation potential of enterprises in a competitive environment]. *Ekonomichnyi analiz*. Vol. 20 (2015): 245–250.
- Mitsenko, N. H. "Adaptatsiia yak stratehichnyi vektor upravlinnia pidpryemstvom v umovakh nevyznachenosti zovnishnyoho seredovyshcha" [Adaptation as a strategic vector of enterprise management in conditions of uncertainty of external environment]. *Visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii*. Serii ekonomichna, no. 49 (2015): 26–31.
- Morshchenok, T. S. "Ohliad pidkhodiv do vyznachennia ekonomichnoi sutnosti poniattia «efektyvnist»" [Overview of ap-

proaches to definition of economic essence of notion "efficiency"]. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, no. 1 (01) (2016): 7-13.

Miklovdva, V. P. et al. *Efektivnist stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvamy: suchasni problemy ta perspektyvy yikh vyrishennia* [The effectiveness of strategic enterprise management: modern problems and prospects of their solution]. Poltava: PUET, 2013.

Nalyvaiko, A. P. et al. *Stratehiia pidpriemstva: adaptatsiia orhanizatsii do vplyvu svitovykh suspilno-ekonomichnykh protsesiv* [Enterprise strategy: adapting organizations to the impact of the global socio-economic processes]. Kyiv: KNEU, 2013.

Nevdachyna, O. I. "Vyznachennia systemy pokaznykiv dlia otsinky stratehii finansovo-vektornoho rozvytku pidpriemstva" [Definition of a system of indicators to evaluate the strategy of

financial-vector enterprise development]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Seriya "Ekonomichni nauky", Vol. 2, no. 10 (2014): 56-60.

Rachkovan, O. D. "Formuvannia stratehii adaptatsii pidpriemstva torhivli" [The formation of adaptation strategies of trade enterprises]. *Biznes Inform*, no. 5 (2015): 274-278.

Salenko, O. V. "Shliakhy vyznachennia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva" [The way of determining the effectiveness of the company]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyku*, no. 4 (24) (2013): 62-71.

Shchemelyova, A. V., and Artemenko, L. P. "Pidkhydo do otsiniuvannia efektyvnosti stratehii" [Approaches to evaluating the effectiveness of the strategy]. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia*. <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-16.pdf>

УДК 658.001.895:654

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

© 2016 **ЕЛІСЕЄВА О. К., ВІТКА Н. Є.**

УДК 658.001.895:654

Елісеєва О. К., Вітка Н. Є. Методичні аспекти оцінювання рівня інформаційної прозорості як складової конкурентоспроможності підприємств телекомунікаційної галузі

Метою статті є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо оцінювання рівня інформаційної прозорості підприємств телекомунікаційної галузі на засадах концепції соціальної відповідальності бізнесу. Розглянуто особливості мережевої структури організації діяльності для підприємств телекомунікаційної галузі з урахуванням принципів конвергенції. Запропоновано вдосконалену методику оцінювання рівня інформаційної прозорості діяльності підприємств телекомунікаційної галузі, що, на відміну від існуючих, враховує систему критеріїв аналізу інформаційної прозорості та складається з чотирьох блоків: аспект внутрішніх бізнес-процесів, обліковий і фінансовий аспект, аспект споживача та аспект розвитку. Проаналізовано особливості застосування стратегії айкідо при формуванні міжнародних стратегічних альянсів на телекомунікаційному ринку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, рівень інформаційної прозорості, конвергенція, стратегія айкідо.

Табл.: 1. Формул: 1. Бібл.: 9.

Елісеєва Оксана Костянтинівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри статистики, обліку та економічної інформатики, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)
E-mail: yeliiyeyeva.o@ef.dnulive.dp.ua

Вітка Наталія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)

УДК 658.001.895:654

UDC 658.001.895:654

Елісеєва О. К., Вітка Н. Є. Методические аспекты оценки уровня информационной прозрачности как составляющей конкурентоспособности предприятий телекоммуникационной отрасли

Yeliseyeva O. K., Vitka N. Ye. The Methodical Aspects of Evaluation of the Level of Information Transparency as a Component of Competitiveness of Enterprises of the Telecommunications Industry

Целью статьи является разработка теоретических, методологических положений и практических рекомендаций по оценке уровня информационной прозрачности предприятий телекоммуникационной отрасли на основе концепции социальной ответственности бизнеса. Рассмотрены особенности сетевой структуры организации деятельности для предприятий телекоммуникационной отрасли с учётом принципов конвергенции. Предложена усовершенствованная методика оценки уровня информационной прозрачности деятельности предприятий телекоммуникационной отрасли, которая, в отличие от существующих, учитывает систему критериев анализа информационной прозрачности и состоит из четырёх блоков: аспект внутренних бизнес-процессов, учётный и финансовый аспект, аспект потребителя и аспект развития. Проанализированы особенности применения стратегии айкідо при формировании международных стратегических альянсов на телекоммуникационном рынке.

The article is aimed at developing the theoretical, methodological provisions and practical recommendations for evaluating the level of information transparency of enterprises of the telecommunication industry, based on the concept of social responsibility of business. Features of network structure for organizing the activities for enterprises of the telecommunication industry have been considered according to the principles of convergence. The improved methods of evaluating the level of information transparency of the activities of enterprises in the telecommunications industry have been proposed, which, unlike the existing, consider the system of criteria for analyzing the information transparency, consisting of the following four blocks: aspect of the internal business processes, accounting and financial aspect, aspect of consumer, and aspect of development. Peculiarities of applying the strategy of Aikido in the formation of international strategic alliances in the telecommunications market have been analyzed.

Ключевые слова: конкурентоспособность, уровень информационной прозрачности, конвергенция, стратегия айкідо.

Keywords: competitiveness, level of information transparency, convergence, strategy of Aikido.

Табл.: 1. Формул: 1. Библ.: 9.

Tabl.: 1. Formulae: 1. Bibl.: 9.

Елісеєва Оксана Костянтинівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедрою статистики, учета та економічної інформатики, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)
E-mail: yeliiyeyeva.o@ef.dnulive.dp.ua

Yeliseyeva Oxana K. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Statistics, Accounting and Economic Informatics, Dnipropetrovsk National University named after Oles Gonchar (72 Haharina Ave., Dnipro, 49050, Ukraine)

Вітка Наталія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)

E-mail: yeliiyeyeva.o@ef.dnulive.dp.ua
Vitka Natalia Ye. – PhD (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Dnipropetrovsk National University named after Oles Gonchar (72 Haharina Ave., Dnipro, 49050, Ukraine)